

Vestfoldplanen

Regional planstrategi for Vestfold 2024–2028



Foto: visitvestfold.com

Høringsutkast

Innhold

Innledning.....	3
Kunnskapsgrunnlag	3
Medvirkning.....	3
Rammer for planarbeidet	3
Samarbeid	5
Dokumentets oppbygging	6
Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse	8
Utfordringer.....	9
Hovedmål.....	11
Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping	15
Utfordringer.....	16
Hovedmål.....	18
Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	22
Utfordringer.....	23
Hovedmål.....	26
Samfunnsikkerhet og beredskap	31
Regional planlegging 2024–2028.....	32
Nye regionale planer og strategier.....	34
Revidering av regionale planer og strategier	35
Planbehovene oppsummert.....	38
Vedlegg.....	40



Innledning

Plan- og bygningsloven (pbl) krever at alle fylkeskommuner skal utarbeide en regional planstrategi for hver valgperiode, senest ett år etter konstituering av nye fylkesting. *Vestfoldplanen. Regional planstrategi for Vestfold 2024–2028* (heretter kalt *Vestfoldplanen*) er Vestfold fylkeskommunes regionale planstrategi. Dokumentet redegjør for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, inneholder en vurdering av langsiktige utviklingsmuligheter og fastsetter langsiktige utviklingsmål, heretter kalt fylkesmål.

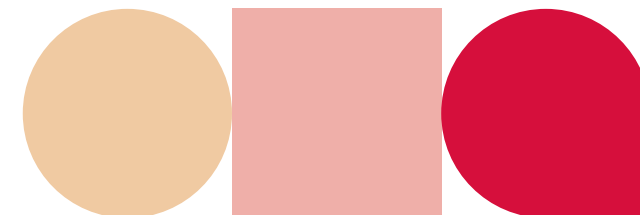
Vestfoldplanen er en overordnet plan som gir retning til samfunnsutviklingen i Vestfold. Fylkesmålene i planen er basert på de tre bærekraftsdimensjonene. Innenfor hvert fylkesmål identifiseres fylkets utfordringer, samt mulighetene for å nå målene gjennom definerte hovedmål. Hovedmålene er konkrete, og reflekterer fylkeskommunens tilgjengelige verktøy og handlingsrom.

Kunnskapsgrunnlag

- Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for Vestfoldplanen kalt *Kunnskap om Vestfold*. Kunnskapsgrunnlaget består av nettsider med analyser, grafer, kart og statistikk, samt en komprimert oppsummering i dokumentformat (se vedlegg 1).
- *Folkehelseoversikt Vestfold 2024* gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Vestfold i tråd med folkehelseloven § 21 (vedlegg 2).
- I tillegg inngår *Byregnskapene for Vestfold og Arealregnskap for Vestfold* i kunnskapsgrunnlaget (vedlegg 3 og 4).

Medvirkning

Vestfoldplanen er utarbeidet i samarbeid med kommuner i Vestfold, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som er berørt



av planarbeidet (jf. pbl § 7-1). Det er den første regionale planstrategien for «nye» Vestfold fylkeskommune. Det har derfor vært ekstra oppmerksomhet på kommunal medvirkning, både på administrativt og politisk nivå, i utarbeidelsen. Også ungdomsmedvirkning har vært prioritert gjennom orienteringer og innspill i fylkeskommunens ungdomsråd. Medvirkningsprosessene er beskrevet i vedlegg 5.

Rammer for planarbeidet

FN definerer bærekraft som en utvikling som imøtekommer dagens behov, uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. FNs 2030-agenda består av 17 bærekraftsmål og 169 delmål. FNs bærekraftsmål dekker alle samfunnsområder, henger tett sammen og balanserer de tre dimensjonene til bærekraftig utvikling: sosial, miljømessig og økonomisk

bærekraft. De er retningsgivende for land, næringsliv og sivilsamfunn. Det er samspillet mellom de tre bærekraftsdimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig. Samarbeid fremheves som en forutsetning for å nå målene.

Norge har sluttet seg til FNs 2030-agenda. Et viktig prinsipp i agendaen er at ingen skal utelates. Sårbare grupper må derfor prioriteres i planlegging både på statlig, regionalt og lokalt nivå. Vestfold fylkeskommune har ansvar for å bidra til miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig samfunnsutvikling i Vestfold.

Norge står overfor en utfordring med å nå bærekraftsmålene i Agenda 2030 innen de neste 6 årene, og de neste fire årene blir viktige. Selv om Norge har gjort fremskritt innen områder som utdanning, helse og økonomisk vekst, gjenstår det fortsatt utfordringer, spesielt knyttet til klimaendringer, ulikhet og bærekraftig forbruk og produksjon.

Staten skal hvert fjerde år legge frem et dokument med forventninger til regional og kommunal planlegging (pbl § 6-1). *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027* ble lagt frem 20. juni 2023. De nasjonale forventningene tar utgangspunkt i FNs 2030-agenda. Dokumentet består av 72 punkter som skal følges opp, og er bygd opp rundt fem perspektiver: de

Figur 1. FNs bærekraftsdimensjoner og bærekraftsmål.

Kilde: FN-sambandet





Foto: Cecilie Arcurs / iStock / Getty Images

tre bærekraftsdimensjonene – sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft – samarbeid for å nå målene, og samfunnssikkerhet og beredskap. Dokumentet understreker at regional og kommunal planlegging er det viktigste styringsverktøyet fylkeskommunene og kommunene har for å fremme bærekraftig samfunnsutvikling.

Samarbeid

Vestfold skal være et samarbeidsfylke med effektive samarbeidsformer og en samlet stemme overfor nasjonale myndigheter.

Tydelige samarbeidsplattformer vil fremme felles interesser og påvirke beslutningsprosesser til fordel for regionen.

Vestfold fylkeskommune vil utvikle effektive samarbeid med kommuner for å møte utfordringer og nå fylkesmål og hovedmål i Vestfoldplanen. Andre aktører, som statlige, private og organisasjoner, inviteres til å bidra der det er hensiktsmessig. Samarbeidsordningene drar nytte av Vestfolds oversiktlige kommunestruktur og korte geografiske avstander.

Vestfold fylkeskommune vil bruke internasjonalt samarbeid strategisk, sammen med

kommuner, næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og andre aktører. Gjennom internasjonale nettverk og avtaler får fylkeskommunen tilgang til EU-programmer, forskning, finansiering og andre verktøy og virkemidler som bidrar i arbeidet med å nå fylkesmålene.

Effektive samarbeid med kommuner og andre aktører støtter opp om ønsket utvikling i fylket. Vestfold legger vekt på følgende samarbeidsordninger:

- Overordnet partnerskap:
Samler aktører i Vestfold for strategiske drøftinger, kunnskapsdeling og handling. Møtepunktet er en fast konferanse med fylkeskommunen som hovedarrangør.
- Tillitsbyggende regionale planprosesser:
Regionale planprosesser brukes for å skape dialog og tillit mellom aktører, enes om felles målsettinger for regionen og oppnå en bred oppslutning om ansvarlig regional myndighetsutøvelse.
- Faglige nettverk:
Stimulerer faglig utveksling og utvikling av kunnskap på tvers av aktører, og bygger opp under fylkeskommunens rolle som en relevant og handlingsorientert samfunnsutvikler.

Dokumentets oppbygging

FNs 2030-agenda og *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027* ligger til grunn for Vestfoldplanen. Planen er strukturert etter de tre bærekraftsdimensjonene med egne kapitler for henholdsvis sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. I tillegg har den et kapittel om samfunnssikkerhet og beredskap. Samarbeid er et viktig virkemiddel for å nå målene, og er beskrevet i avsnittet over. De nasjonale forventningene ber regionale myndigheter følge opp disse fem perspektivene og håndtere dem i planleggingen.

Å fremme bærekraftig utvikling innebærer å håndtere komplekse og sammensatte utfordringer. Det finnes målkonflikter mellom bærekraftsdimensjonene og løsninger på tvers av dem. Det er utarbeidet fylkesmål for hver av de tre bærekraftsdimensjonene:

1. Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse.
2. Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping.
3. Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima.

Fylkesmålene er overordnet og styrende, og reflekterer felles ambisjoner og verdier. De rapporteres på i årsmeldingen. Fylkesmålene er konkretisert gjennom en målbeskrivelse, og gjennom de identifiserte hovedmålene som sorterer innunder hvert enkelt fylkesmål.

Hovedmålene er konkrete og gir retning for arbeidet ut fra fylkeskommunes virkemidler, verktøy og handlingsrom. Målbeskrivelsene inkluderer utvalgte parametere som fylkeskommunen vil benytte til å følge med på utviklingen i fylket. Tematisk kan mange av hovedmålene passe inn under og ha positive ringvirkninger for mer enn ett fylkesmål.

Deretter følger et kort avsnitt om samfunnssikkerhet og beredskap. Avslutningsvis i dokumentet beskrives plansystemet og planbehov i perioden, samt hvordan Vestfoldplanen skal følges opp.

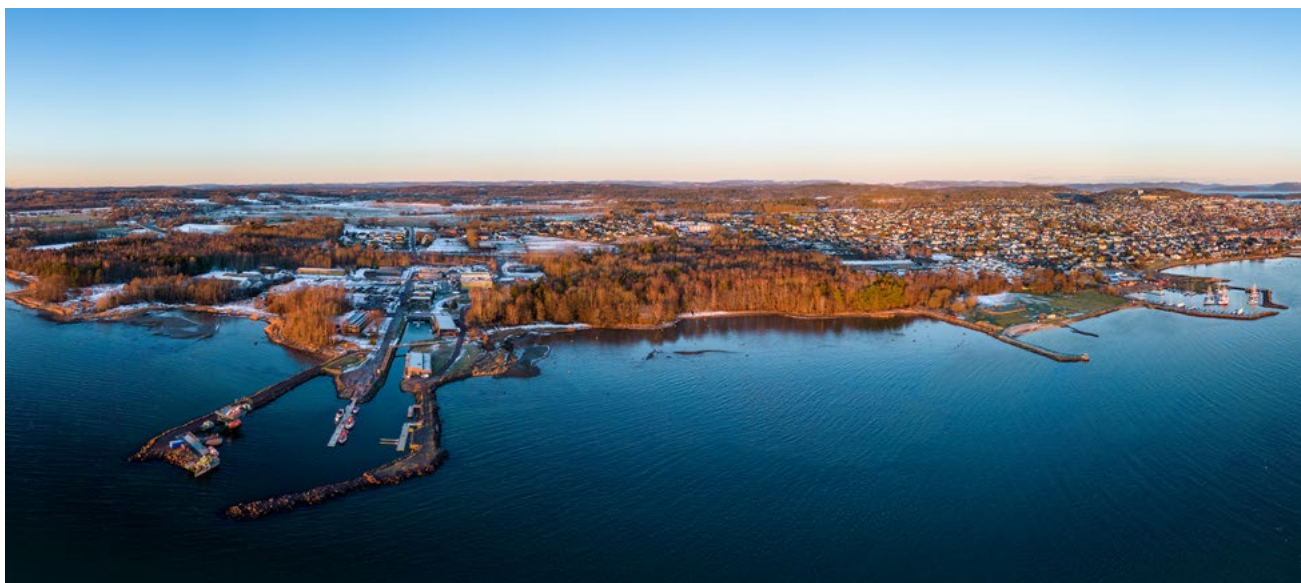
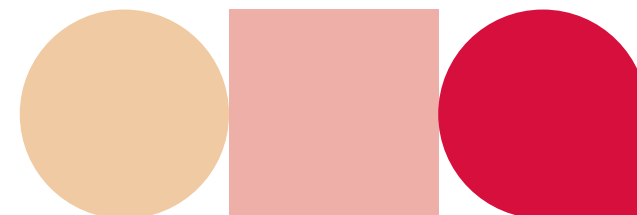


Foto: Jan Willi Talgø



Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse



Øke samfunnsdeltakelsen



Sikre god opplæring

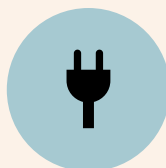


Redusere sosial ulikhet

Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping



Fremme bærekraftig
verdiskaping



Øke
energiforsyningen



Sikre et fremkommelig
og trygt fylkesveinett



Styrke fylkets egenart
og attraktivitet

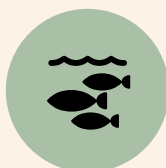
Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima



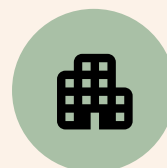
Løse fylkets
klimautfordringer



Sikre bærekraftig
arealforvaltning



Sikre en ren
Oslofjord



Styrke byer
og tettsteder

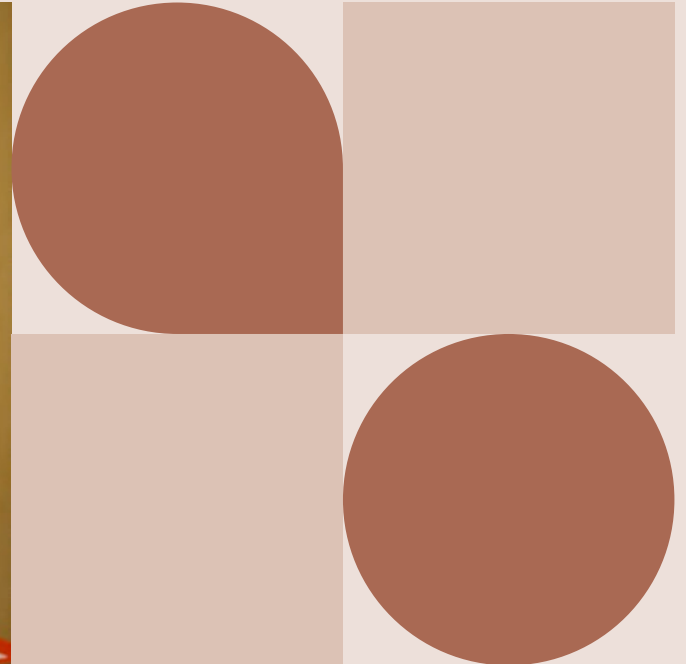


Utvikle gode
mobilitetsløsninger

Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse



Foto: Paal-André Schwital



Dette målet innebærer at Vestfold skal arbeide for å øke samfunnsdeltagelsen. Færre skal stå utenfor arbeid og utdanning, flere skal fullføre videregående opplæring, en høyere andel søkere har fått læreplass og deltagelse i kulturaktiviteter, frivillighet og idrett skal økes. God opplæring skal sikres, og det er en positiv utvikling i standpunkt- og eksamenskarakterer. Man skal se en positiv utvikling i antall voksne som gjennomfører videregående opplæring og i antall gjennomførte realkompetansevurderinger. I tillegg skal elever og lærlinger oppleve økt trivsel på skole og arbeidsplass, og at de får anledning til å medvirke i planleggingen av egen skole- og arbeidshverdag. Sosial ulikhet reduseres gjennom å arbeide for forbedret fysisk helse blant innbyggerne, minsket inntektsulikhet og redusert antall husholdninger med vedvarende lavinntekt.



Foto: Juergens / wallpapers.com

Utfordringer

Noen av de største utfordringene innen sosial bærekraft er befolkningssammensetningen i fylket, utenforskap, samfunnsdeltagelse og sosial ulikhet i helse og livskvalitet.

Befolkningssammensetning

Befolkningen i Vestfold har økt med 8 % de siste ti årene. Fødselstallene i fylket er lave og i 2022 var det for første gang et

fødselsunderskudd. Andelen eldre over 70 år vil øke fra 15 % i 2023 til 24 % i 2050. Dette fører til økende behov for helse- og omsorgstjenester, økt forsørgerbyrde og lavere skatteinnngang. Dette vil være utfordrende for kommunene som er ansvarlige for helse- og omsorgstjenester. Ifølge Prognosesenteret¹ kommer hele 75 % av boligbehovet i Norge de neste årene som følge av økningen i befolkningen over 65 år.

1 blogg.prognosesenteret.no/hva-skjer-med-eldreboelgen?

Tannhelsetjenesten påvirkes også av demografiske endringer. Eldre pasienter krever i gjennomsnitt fire ganger mer tid enn yngre pasienter, det samme gjelder for flyktninger. Dette gjør at ressursbehovet øker tilsvarende hvis befolkningsøkningen primært kommer fra disse gruppene. Tannhelsetjenesten vil ikke være i stand til å gi befolkningen tjenester innenfor dagens rammer og løsninger.

Utenforskap og samfunnsdeltagelse

Deltagelse i arbeidsliv, utdanning, organisert idrett og annen type aktivitet, frivillighet og kulturliv handler om identitet og tilhørighet. Deltagelse motvirker ensomhet og utenforskap, og virker positivt på fysisk og psykisk helse.

Andelen i befolkningen i Vestfold som ikke deltar i arbeidslivet er høy, og andelen unge som står utenfor arbeid og utdanning er nest høyest i landet. Innvandrere møter ekstra utfordringer med integrering på grunn av manglende formell kompetanse, språk og kulturelle forskjeller. Arbeidsledigheten i Vestfold er høyere enn nasjonalt gjennomsnitt, samtidig som flere virksomheter ikke får tak i kvalifisert arbeidskraft.

Mangel på arbeidskraft er spesielt tydelig innen helse og sosial, varehandel, bygg og

anlegg, samt industrien. Et anslag basert på NAVs Bedriftsundersøkelse for 2023 indikerer økt behov for ansatte i disse sektorene. Det er usikkert hvorvidt arbeidsinnvandring vil kunne bidra til å dekke behovet fremover.

I underkant av 20 % av elevene fullfører ikke videregående opplæring, og regionen har fortsatt behov for flere lærerpl plasser på noen områder. Ungdom som ikke får lærepllass, fullfører videregående opplæring i mindre grad enn dem som får lærepllass. Gjennom oppveksten må barn og unge gjennom mange overganger, fra barnehage til grunnskole og videregående opplæring, og videre ut i arbeidslivet. Å identifisere barn og unge som faller utenfor krever tett samarbeid mellom ulike aktører.

Norsk idrettsindeks viser at den samlede aktivitetsandelen (antall aktive medlemmer i Norges Idrettsforbund delt på innbyggertall) i Vestfold er noe lavere enn landsgjennomsnittet. Barn og ungdom deltar i fritidsaktiviteter, men det er et markant frafall utover i ungdomstiden. Over halvparten av ungdommene i Vestfold er mindre fysisk aktive enn anbefalingene. Frivillige organisasjoner opplever at det er blitt vanskeligere å rekruttere, og enkelte grupper (som innvandrere og personer med lavere utdannelse) er underrepresentert.

Sosial ulikhet i helse og livskvalitet

Sosial ulikhet preger de fleste sykdommer og helseproblemer, enten det skyldes forskjeller i utdanningsnivå, inntekt eller yrker. Innen livsstilssykdommer er forskjellene mest markante. De med lengst utdanning opplever i større grad å ha god eller svært god helse, sammenlignet med de som har kortest utdanning. Et tilsvarende mønster er det også blant ungdommer i fylket, hvor de som kommer fra en høyere sosioøkonomisk bakgrunn er mer fornøyd med egen helse.

Særlig ungdom og yngre voksne opplever redusert livskvalitet på grunn av psykiske plager og opplevelse av stress og press. Disse utfordringene avspeiler seg tydelig i ulikheter knyttet til opplevelsen av egen mestring i hverdagen, omfang av sosial støtte, forekomst av ensomhet, deltagelse i regelmessig aktivitet og tillit til andre mennesker.

Fysisk aktivitet påvirker både fysisk og psykisk helse. Det er en nedgang i aktivitetsnivået i befolkningen. Innbyggere med lav sosioøkonomisk status er mindre aktive. Økende økonomiske barrierer for å delta i organisert idrett forsterker dette, selv om idretten også er en viktig inkluderingsarena.

Hovedmål

Vestfold fylkeskommune vil arbeide for et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse med utgangspunkt i følgende hovedmål.

Øke samfunnsdeltagelsen

For å motvirke utenforskap og øke samfunnsdeltagelsen, vil Vestfold fylkeskommune inkludere flere i utdanning, arbeid, kulturliv, idrett og frivillighet. Inkludering handler om å sikre at alle, uavhengig av alder, funksjonsevne, geografi, identitet, livssyn, sosioøkonomisk status, seksuell legning og språk, kan delta fullt ut i slike aktiviteter

En god opplæring bidrar til at flere fullfører videregående opplæring. Målet er å redusere antallet unge og voksne som står utenfor videregående opplæring. Fylkeskommunen vil arbeide for å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring. Profesjonsutvikling av ansatte og en mer inkluderende praksis er sentrale virkemidler for nå dette målet. Dette gjøres blant annet ved gode overganger både fra grunnskole til videregående skole, og videre ut i læretid. Det skal være en bedre

balanse mellom type lære plasser i de ulike kommunene, slik at flere får lærlingplass i nærheten av hjem og skole. Tett oppfølging gjennom lærlingperioden skal sikres. På denne måten får alle elever og lærlinger en reell mulighet til å oppnå studie- eller yrkeskompetanse.

Den nye opplæringsloven gir voksne utvidet rett til videregående opplæring fra det året de fyller 19 år, i stedet for 25 år. Dette gir flere unge voksne muligheten til å fullføre videregående opplæring tidligere, noe som

kan forbedre deres økonomiske situasjon, jobbmuligheter og forhindrer at de faller utenfor. Gjennom samarbeid med kommuner, skoler og næringsliv skal fylkeskommunen arbeide for at ingen elever og lærlinger faller utenfor, og at alle får muligheten til å fullføre videregående opplæring. Til sammen bidrar dette til et mer inkluderende opplæringsmiljø og økt samfunnsdeltakelse.

Samfunnsdeltagelsen kan økes gjennom å få flere i arbeid. Det vil ha en rekke gunstige effekter, som sosial og økonomisk trygghet,



Foto: Max Emanuelson

avlastning av helse- og sosialbudsjetter, bedret folkehelse, økt kjøpekraft og bedre tilgang til kompetanse og arbeidskraft i offentlig og privat sektor.

Kunst og kulturlivet er viktig i inkluderingsarbeidet, demokratibyggingen og folkehelsen. Å oppleve og ta del i kunst og kultur bygger identitet og gir tilhørighet. Kunst og kultur styrker også ytringsfriheten, noe som er en forutsetning for samfunnsdeltagelse.

Frivillig innsats spiller en stor rolle for inkludering i Vestfold, og den frivillige sektoren er mangfoldig. Her kan alle bidra til å skape tilhørighet og et sosialt nettverk for flere. Frivilligheten bidrar til inkludering, folkehelse, demokrati og lokalsamfunnsutvikling. Den fungerer som en sosial møteplass og arena for mestring, læring og utvikling gjennom aktiviteter innen blant annet idrett, kultur, opplæring, beredskap og helse- og omsorgstjenester.

De eldre er en ressurs for samfunnet. De bidrar til aktivitet og fellesskap som beriker både byer, tettsteder og distrikter. Ved å oppmuntre til økt deltagelse og engasjement blant eldre innen idrett, frivillighetsarbeid og kulturliv, kan de utgjøre en enda større ressurs for samfunnet, samtidig som det vil styrke deres samfunnsdeltagelse og folkehelse.

For å støtte eldre i å bo trygt hjemme, er tilgang til service, butikker og sosiale aktiviteter viktig. Nærhet til tannhelsetjenester og hjemmetjenester kan også være avgjørende. Riktig lokalisering av boliger kan redusere reiseavstander for hjemmetjenester og kommunale kostnader. Nye boligkonsepter med fellesarealer og tilrettelagte naboskap kan bidra til å redusere utenforskap og skape støttende fellesskap på tvers av alder. Det er behov for økt kunnskap om hvordan nye boformer, demografi og boligbehov kan bidra til å løse flere samfunnsutfordringer i Vestfold.

Fylkeskommunen spiller en sentral rolle i å utvikle arenaer og et bredt aktivitetstilbud i fylket, i samarbeid med kommuner, frivilligheten og andre aktører, samt å arbeide systematisk for et universelt utformet samfunn. Tilgang på tilrettelagte og universelt utformede arenaer og et bredt aktivitetstilbud senker terskelen for å delta fordi «det finnes noe for alle». Deltagelse skaper identitet og tilhørighet og motvirker ensomhet og utenforskap, noe som virker positivt på folkehelsen.

Gjennom tannhelsetjenesten bidrar fylkeskommunen også til økt samfunnsdeltagelse ved å sikre god tannhelse, noe som påvirker både arbeidsliv og sosiale relasjoner.

I arbeidet med å øke samfunnsdeltagelsen bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Andel personer utenfor arbeid og utdanning
- Gjennomføring videregående opplæring (fullført og bestått), for både unge og voksne
- Andelen søkere som har fått lære plass
- Deltagelse kulturaktiviteter, frivillighet og idrett



Foto: visitvestfold.com

Sikre god opplæring

Et godt opplæringstilbud har betydning både for individet, og for samfunnets fremtidige velferd og bærekraft. Satsing på kvalitet og kompetanseutvikling er viktig for å sikre god opplæring. Ved å tilby ansatte i skolen muligheter til å oppdatere og videreutvikle sin kompetanse, både individuelt og kollektivt, opprettholdes en høy standard i undervisningen, og elevenes læringsutbytte økes.

Kvalitet i opplæringen innebærer oppmerksomhet på overganger og tilrettelegging for individuelle og fleksible opplæringsløp, med mål om økt deltagelse i arbeidslivet og kvalifisering til høyere utdanning.

Den nye opplæringsloven som trer i kraft 1. august 2024 sikrer rett til et trygt og inkluderende læringsmiljø, tilpasset opplæring og spesialundervisning, samt rett til videregående opplæring fram til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, uten tidsbegrensning. Elevene får også rett til å bytte utdanningsprogram underveis og til å ta fag- og svennebrev nummer to. Dette kan bedre gjennomføringsprosenten i videregående opplæring. Samarbeidsplikten gir flere muligheter, som å utveksle mer informasjon i tide, etablere og videreutvikle samarbeidsarenaer, samt styrke tidlig innsats overfor særlig sårbare elever. Fylkeskommunen arbeider aktivt for å sikre at elever får en trygg og god overgang, ved å legge til rette for et tett samarbeid mellom grunnskoler og videregående skoler.

For voksne deltakere i videregående opplæring, skal det kun gis opplæring i det den voksne ikke kan fra før. Voksne har rett til å få kartlagt og vurdert sin realkompetanse, som skal danne grunnlaget for den enkeltes opplæringsplan. Voksne i videregående opplæring, har rett på individuell tilrettelegging ut fra livssituasjon, og det skal gis forsterket språkopplæring til grupper som har behov for dette. I hovedsak skal opplæring innen yrkesfagene gis ute i bedrift.

I arbeidet med å sikre god opplæring bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Trivsel og medvirkning på skole og arbeidsplass (elever og lærlinger)
- Standpunkt og eksamens-karakterer videregående opplæring
- Utvikling i antall voksne som gjennomfører videregående opplæring
- Realkompetansevurderinger som er gjennomført



Foto: Max Emanuelson

Redusere sosial ulikhet

Fylkeskommunen har flere virkemidler for å redusere ulikheter i helse og livskvalitet. Ved å bidra til å utvikle arenaer for aktivitet i fylket, slik som bibliotek, idrettsanlegg, kulturhus, natur- og friluftslivsområder, ferdselsårer, områder for egenorganisert aktivitet og sosiale møteplasser, tilrettelegges det for deltagelse. Dersom arenaene er tilrettelagt for alle, gjennom digitalisering, universell utforming og andre tilpasninger, og samtidig er gratis eller rimelige å bruke, vil det bidra til å redusere sosial og økonomisk ulikhet. Målrettede tiltak for barn og unge muliggjør tidlig identifisering av behov og bedre utviklingsmuligheter innen helse, utdanning og arbeidsliv.

Tannhelsetjenesten bidrar også til å jevne ut helseforskjeller ved å tilby bærekraftige tjenester som tar hensyn til alle innbyggernes behov, og ved å drive helsefremmende arbeid i befolkningen. Samtidig er oppsøkende tiltak rettet mot barn, unge og personer med pleiebehov sentrale for å sikre et inkluderende helsetilbud.

I arbeidet med å redusere sosial ulikhet bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Inntektsulikhet
- Husholdninger med vedvarende lavinntekt
- Innbyggernes fysiske helse



Foto: visitvestfold.com



Viktigste regionale planer og strategier for at Vestfold skal være et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse er:

- Regional plan for folkehelse
- Regional plan for opplæring
- Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark
- Regional strategi for kvalifisering av innvandrere
- Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser

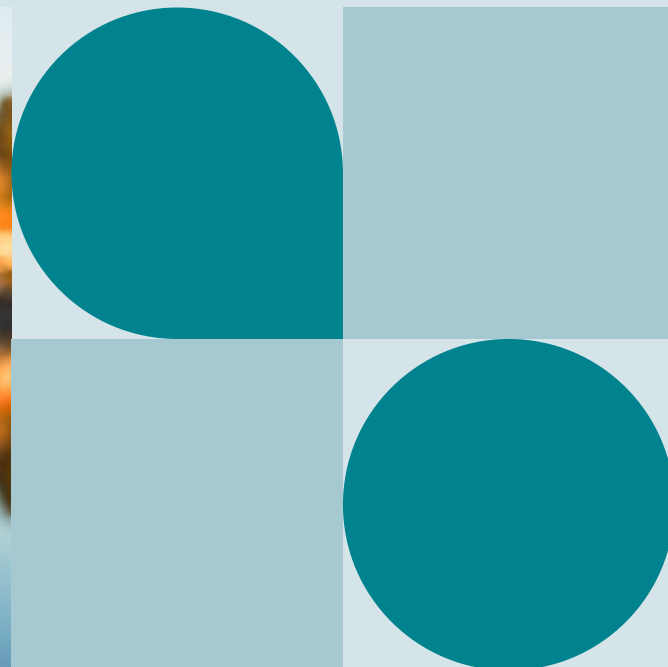
Andre relevante regionale planer og strategier

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk
- Regional plan for mobilitet

Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping



Foto: Jørn Tore Røed / visitvestfold.com



Dette målet innebærer at Vestfold skal fremme bærekraftig verdiskaping, gjennom å arbeide for økt samlet verdiskaping, flere næringsetableringer og arbeidsplasser, og økt andel sysselsatte og nyetablerte foretak som har overlevd etter 3 år. Energiforsyningen skal forbedres gjennom økt energitilgang, økt produksjon av fornybar energi og energieffektivisering. Fylkesveinettet

skal være fremkommelig og trygt, med redusert etterslep på fylkesveiene, økt standard på vinterdrift og ingen drepte eller hardt skadde i trafikken. Ved å styrke fylkets egenart og attraktivitet, vil flere bosette seg i og flere besøke Vestfold. Regionalt viktige kulturmiljøer og kulturminner bevares, og fylket skal ha et levende kulturliv med festivaler og arrangementer.

Utfordringer

Noen av de største utfordringene innen økonomisk bærekraft er at Vestfold har underskudd av fornybar energi, en lavere verdiskaping enn andre fylker og et underskudd på relevant arbeidskraft.

Underskudd av fornybar energi

Kraftproduksjonen i Vestfold er lav, og nettkapasiteten inn til og internt i fylket begrenset. Dette fører til begrensninger på hvor mye kraft fylket kan regne med tilgang til. En konsekvens av dette er at all tilgjengelig og planlagt kapasitet i nettet (over 5 MW) er reservert frem til 2035. Dette kan legge begrensninger på utviklingen i fylket.

Om etterspørselen etter kraft øker raskere enn den planlagte utbedringen av nettkapasiteten, vil kraftunderskuddet øke de kommende årene. I tillegg kan omstilling av eksisterende virksomheter til utslippsfri produksjon, som gir lavere klimagassutslipp, bidra ytterligere til økt behov for fornybar energi.

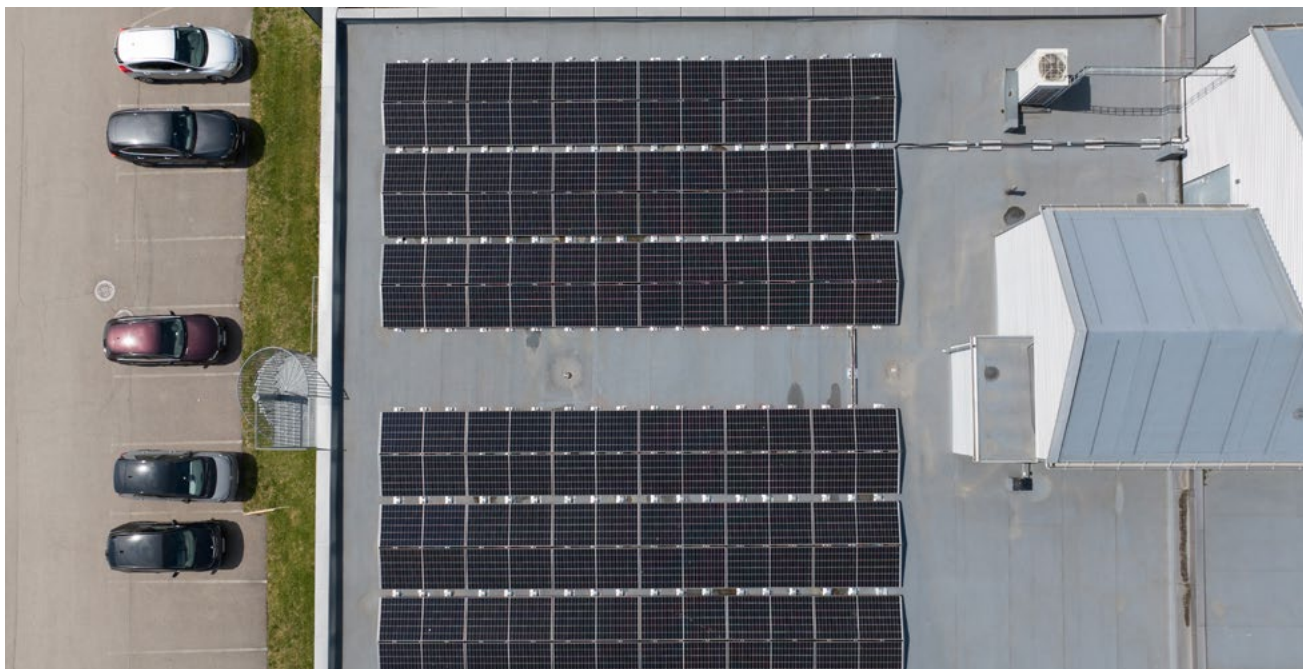


Foto: Anders Palmer Holmen

Lav verdiskaping og underskudd på relevant arbeidskraft

Vestfold har en svakere utvikling innen verdiskaping enn andre fylker det er naturlig å sammenligne seg med. Verdiskapingen i Vestfold skjer i næringsmiddelindustri og høyteknologisk industri, varehandel, helse- og omsorgstjenester, samt bygg- og anlegg. Industrien har blitt mindre, men utgjør en større andel av verdiskapingen sammenlignet med landet generelt.

Næringslivet i fylket har behov for å rekruttere og beholde kompetanse, spesielt innen ingeniørfag, IKT-spesialister, og fagarbeidere. Vestfold, som resten av landet, står overfor rekrutteringsutfordringer spesielt innen helse, bygg/anlegg, eiendomsdrift og faglig tjenesteyting.

Økende etterslep på fylkesvei

Fylkesveiene i Vestfold har høye trafikktall og er ikke bygget for å tåle dagens trafikkbetlasting. Vestfold, sammen med Akershus, er blant de fylkene i landet med flest trafikkerte veier, og avstanden til de neste fylkene er markant. Totalt strekker det seg 1200 kilometer med

veier og over 300 kilometer med gang- og sykkelveier gjennom fylket.

Fylkesveinettet er av avgjørende betydning for næringslivet og for å sikre god mobilitet på tvers av hele fylket. Veiene har et betydelig vedlikeholdsbehov. Med nåværende ressurser vil det gjennomsnittlig ta over 50 år mellom

hver gang en fylkesvei blir asfaltert, der anbefalt tidsintervall er 10–15 år.

Klimaendringene fører til flere og større skader på fylkesveiene. Hyppigere tilfeller av ekstremvær forsterker behovet for økt vedlikehold, for å sikre et mer robust og sikkert veinett i fylket.



Foto: Freddy Samson Fagerheim

Hovedmål

Vestfold fylkeskommune vil arbeide for å være et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping med utgangspunkt i følgende hovedmål.

Fremme bærekraftig verdiskaping

Vestfold har gode forutsetninger for å øke sin totale verdiskaping gjennom økt arbeidsdeltagelse samt vekst i næringer med høy verdiskaping. Fylket er godt representert med næringer som åpner for inkludering av arbeidskraft med lav utdanning og erfaring, eksempelvis innen reiseliv, lager, logistikk og varehandel. Samtidig ligger det til rette

for at teknologibaserte virksomheter med høy verdiskaping kan vokse gjennom større bruk av forskning, utvikling og innovasjon. Fylkeskommunen legger til rette for dette gjennom tilskuddsmidler til FoU, nettverks-samarbeid og sirkulære varestrømmer. I tillegg finnes det et godt tilbud av virkemidler fra lokale, regionale og nasjonale aktører med formål å la både gründerbedrifter og etablerte selskaper vokse videre i inn- og utland.

Fylkeskommunen sammen med kommunene har også en viktig rolle i å tilrettelegge for etablering av ny næringsvirksomhet gjennom bærekraftig arealforvaltning. Tilsvarende gjelder for etablering av ny kraft der strømmnett og arealer åpner for dette. Dedikert innsats for å tiltrekke seg nye virksomheter til fylket basert på Vestfolds fortrinn er viktig.

For at Vestfold skal lykkes med å bygge et samfunn for fremtiden, så må det være attraktivt for 1) næringslivet å etablere seg og bli i regionen, 2) de gode hodene må ønske å bo her, og 3) boende og turister må ønske å besøke regionen for gode opplevelser. Alle tre faktorer er med å bestemme Vestfolds attraksjonskraft, og alle er like viktige. Vestfolds ambisjon må være å lykkes på alle tre områder gjennom det samarbeid som offentlige aktører, academia, privat næringsliv, virkemiddelaktører og andre samarbeidspartnere kan enes om. Fylkeskommunen har her et handlingsrom for iverksetting av initiativ. Det vil være med å bidra til å sikre velferden som målsettes for fylket.



Foto: DMF AS

I arbeidet med å fremme bærekraftig verdiskaping bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Samlet verdiskaping i fylket
- Næringsetableringer
- Antall arbeidsplasser
- Andel sysselsatte
- Andel nyetablerte foretak som har overlevd etter 3 år

Øke energiforsyningen

For å øke energiforsyningen og gi stabil tilgang til fornybar energi, bør flere faktorer adresseres samtidig. Dette inkluderer å se på:

1. løsninger for økt overføringskapasitet i nettet.
2. økt produksjon av fornybar kraft som omfatter flere energiformer, og å finne løsninger som ivaretar fylkets knappe arealressurser på best mulig måte.
3. muligheter for å tilrettelegge for ny næring som er hensiktsmessig i forhold til fylkets forutsetninger.

I arbeidet med å øke energiforsyningen bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Energitilgang
- Produksjon fornybar energi
- Energieffektivisering

Sikre et fremkommelig og trygt fylkesveinett

God infrastruktur er en forutsetning for bosetting og arbeidsliv, og det er viktig å sikre fremkommelighet. Fylkesveiene er bindeleddet mellom de kommunale veiene og riksveiene. Fylkesveiene har betydning for beredskap og verdiskaping. Utforming, standard og vedlikeholds nivå har betydning for trafiksikkerheten. Det gjelder også sykkel- og gangveiene. Økt satsing på vedlikehold av eksisterende veinett kan bidra til mindre behov for nybygging. Det gir mindre forbruk av råvarer, redusert forbruk av arealer og økonomisk gevinst ved at vedlikehold er rimeligere enn nybygg.

I arbeidet med å sikre et fremkommelig og trygt fylkesveinett bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Etterslep på fylkesveiene
- Standard på vinterdrift av vei / gang- og sykkelvei
- Antall drepte eller hardt skadde i trafikken i Vestfold



Foto: Vestfold fylkeskommune

Styrke fylkets egenart og attraktivitet

Vestfold har egenart og identitet, og fylkets natur-, kultur- og rekreasjonsverdier må forvaltes på en bærekraftig måte. Gjennom bevaring og utvikling av natur- og friluftslivsområder, kulturmiljøer og landskap, legger fylkeskommunen til rette for å øke fylkets attraktivitet. Dette inkluderer å sikre befolkningen tilgang til

verdifulle natur- og rekreasjonsområder langs kysten, tilrettelegge stier og leder gjennom fylket og gjøre kulturminner og kulturmiljøer tilgjengelig for alle. Dette skaper muligheter for gode opplevelser og utvikling av Vestfold som «det gode bosted», og kan bidra til økt bosteds-, besøks- og bedriftsattraktivitet. Gode lokalsamfunn og nabolag i byer, tettsteder og distrikter gir grunnlag for stabile bomiljøer og livskvalitet i ulike faser av livet.

Vestfold har en rik kulturarv som gir identitet og særpreg, og et mangfoldig kulturtilbud som bidrar til å fremme reiseliv og skaper økonomiske ringvirkninger for andre næringer. Et bærekraftig reiseliv og opplevelsesnæring kan gi lokal verdiskaping. Reiselivsnæringen i Vestfold har vekstpotensial, særlig knyttet til kultur og kulturarv. Gjennom utvikling av arenaer, arrangementer og attraksjoner kan fylkeskommunen bidra til vekst. Utviklingen må skje i samspill mellom det offentlige og private, profesjonelle aktører og amatører, og gjennom en betydelig frivillig innsats. Merkevarerbygging er viktig for å markedsføre arrangementene og attraksjonene som utvikles.



Foto: Frank Tindvik

I arbeidet med å styrke fylkets egenart og attraktivitet bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Antall innbyggere i Vestfold
- Antall besøkende i Vestfold
- Antall regionalt viktige kulturmiljøer og kulturminner
- Antall festivaler og arrangementer



Foto: Morten Fredheim Solberg



Viktigste regionale planer og strategier for at Vestfold skal være et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping er:

- Regional strategi for forskning, innovasjon og næring
- Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet
- Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser
- Regional strategi for landbruket
- Regional plan for mobilitet
- Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold

Andre relevante regionale planer og strategier

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk
- Regional plan for kystsonen i Vestfold

Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima

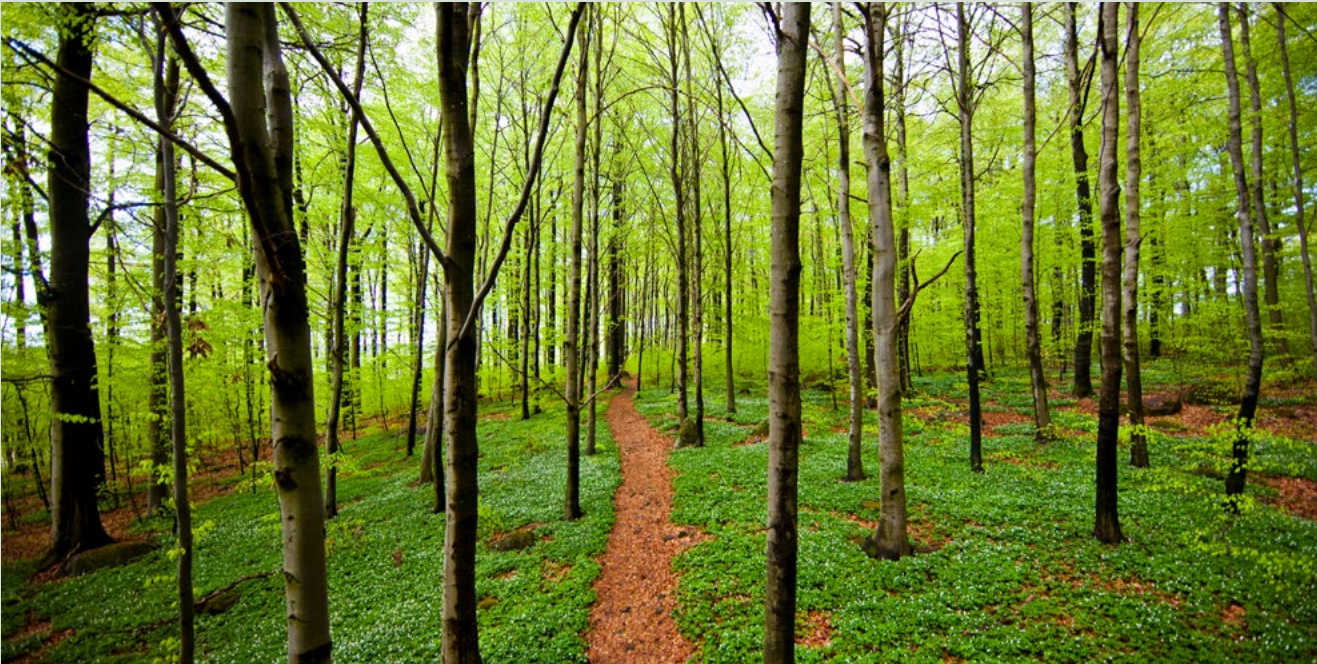
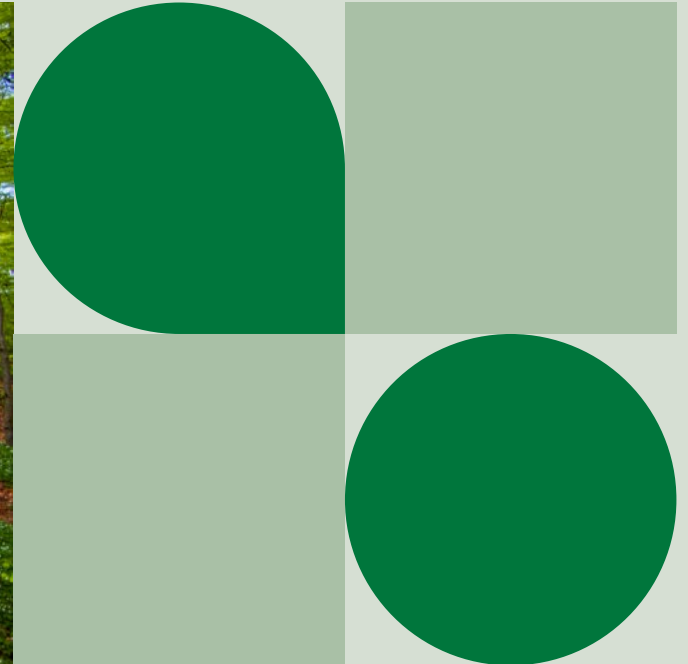


Foto: Dag G. Nordsveen



Dette målet innebærer at Vestfold skal arbeide for å løse fylkets klimautfordringer, gjennom å redusere klimagassutslipp, øke bruk av sirkulærøkonomi i næringslivet og redusere antall kulturmiljø utsatt for klimaendringer. Arealforvaltningen skal være bærekraftig. Nedbygging av dyrket mark, dyrkbar mark og strandsone reduseres, og true- de naturtyper og arter ivaretas. Endringer i jordarbeidingsmetoder i landbruket og flere renseanlegg med nitrogenrensing, kan bidra til en ren Oslofjord med god vannkvalitet og livskraftig biologisk mangfold. Byene og tettstedene styrkes med flere innbyggere og arbeidsplasser, og har gode service-, kultur-, idrett- og friluftslivstilbud og tilgang til grønnstruktur og natur. Gode mobilitetsløsninger bidrar til at flere går, sykler og reiser kollektivt, og punktlighet og kundetilfredshet med kollektivtilbudet, samt andelen universelt utformede holdeplasser økes.



Foto: visitvestfold.com

Utfordringer

Noen av de største utfordringene innenfor temaet miljømessig bærekraft i Vestfold er manglende oppnåelse av regionale og nasjonale klimamål, konsekvenser av klimaendringer, arealknapphet, tap av natur og biologisk mangfold, og Oslofjordens miljøtilstand.

Manglende oppnåelse av klimamålene

Vestfold er ikke i rute til å nå klimamålene. Veitrafikk er den største utslippskilden i fylket, etterfulgt av sjøfart, jordbruk, annen mobil forbrenning, og avfall og avløp. Frem til nå er det betydelig reduksjon i utslipp fra en

del tiltak som har vært relativt problemfritt å innføre, som for eksempel kutt i oljefyring og elektrifisering av privatbilparken. I tillegg har fylket hatt store utslippsreduksjoner grunnet omlegging av drift, fra raffineri til drivstoffterminal, på Slagentangen. For å nå klimamålene må det iverksettes tiltak i flere sektorer de neste årene.

Valg av transportform på daglige reiser i forbindelse med skole, jobb, handel, besøk eller fritidsaktiviteter, har betydning for utslipp av klimagasser, lokal forurensing og arealbruk. Personbilen er fortsatt den dominerende transportformen, også i byområdene der det er et godt utbygd kollektivtilbud. En eventuell stans av utbygging av Vestfoldbanen sør for Tønsberg og endret stoppmønster i fylket, slik Nasjonal transportplan 2025-2036 foreslår, vil også påvirke muligheten for å nå klimamålet.

Klimaendringer

Klimaendringer øker Vestfolds sårbarhet knyttet til ekstremvær og påfølgende hendelser, slik som kraftig nedbør, vind, overvann, flom, skred, hetebølger og tørke. Samlet kan dette forårsake skade på bygninger, veinett og annen infrastruktur, og medføre økte kostnader til vedlikehold, sikring, klimatilpasning, reparasjon og skjøtsel. Det kan også gi utfordringer knyttet til trafikksikkerhet og beredskap. Økende nedbørsmengder

gjør det nødvendig å tilpasse vann- og avløpssystemer for å håndtere oversvømmelser og overbelastning av infrastrukturen.

Kulturminner, kulturmiljøer og landskap er særlig sårbare for de negative virkningene av klimaendringer, som inkluderer forråtnelse, biologisk vekst, skadedyrangrep, nedbrytning av materialer, erosjon og skred. Dette skyldes deres uerstattelige karakter. Et varmere og våtere klima bidrar også til økt gjengroing, endringer i kulturmiljøer og landskap, samt øker

behovet for drenering av dyrket mark, noe som kan skade arkeologiske kulturminner.

Arealknapphet og press på ressurser

Vestfold er et lite, men ressursrikt fylke. Én femtedel av Vestfolds areal er dyrka mark, og fylket er storprodusent av korn og grønnsaker. Nesten én firedel av alle grønnsaksproduserende arealer i Norge ligger her. Vestfold har dermed stor betydning for landets matsikkerhet og beredskap. Fylket har også noen av landets mest artsrike områder og mye verdifull natur. Her finnes store forekomster av rødlistede arter og mange viktige naturtyper. Nord og vest for E18 er det store sammenhengende naturområder, mens naturområdene langs kysten er mer fragmenterte.

Mange av de verdifulle arealressursene ligger tett på bebygde arealer, næringsarealer og infrastruktur. Utbygging av boliger, næringsvirksomhet, vei og jernbane går ofte på bekostning av dyrka og dyrkbar mark og verdifulle natur-, kultur- og friluftslivsområder. Arealendringer er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold ved at artenes leveområder blir ødelagt eller forringet. Arealknapphet er en utfordring i arbeidet med å utvikle Vestfold, og planleggingen må balansere hensynet til vekst og vern.



Foto: Dag G. Nordsveen

Miljøtilstanden i Oslofjorden

Den økologiske tilstanden i Oslofjorden er under sterkt press. De tre hovedårsakene til dette er:

1. forurensing fra landbruk, vei, avløp og industri, med for stor tilførsel av næringsstoffene nitrogen og fosfor, samt ulike former for partikkelforurensning og miljøgifter.
2. langvarig overfiske, med blant annet bunntråling som ødelegger for livet på havbunnen.
3. bygging i strandnære områder som hindrer allmennhetens tilgang til friluftslivsområder og gir økt belastning på økosystemene.

Utslippene er større enn det fjorden kan håndtere, og tiltak som rensing av utslipp og overvåking er kostnadskrevende. Endringer i vannkvalitet har ført til tap av arter og fremvekst av uønskede arter som har negative konsekvenser for økosystemet. Klimaendringene forsterker den negative utviklingen, og den samlede belastningen på fjorden er for stor. Dette påvirker matsikkerheten. Samtidig som fjorden er et økosystem i ubalanse, har kysten blitt bygd ned over tid. Det begrenser allmennhetens tilgang til fjorden.



Foto: Marita Nilsen

Hovedmål

Vestfold fylkeskommune vil arbeide for å ta vare på natur, Oslofjorden og klima med utgangspunkt i følgende hovedmål.

Løse fylkets klimautfordringer

Klimaregnskap er et verktøy for å måle og redusere utslipp. Vestfold fylkeskommune fører klimaregnskap over egne klimagassutslipp fra:

1. direkte utslipp av klimagasser.
2. forbruk av elektrisk energi og fjernvarme/kjøling.
3. indirekte utslipp fra kjøp av varer og tjenester.

Mindre bruk av privatbil vil bidra til redusert energiforbruk og lavere klimagassutslipp. Fylkeskommunen har en viktig rolle i å planlegge og tilrettelegge for effektiv arealbruk og overgang til miljøvennlige transportformer som sykkel, gange og kollektiv, samt å bidra til overføring av gods- og persontransport fra vei til jernbane og sjø. Fremtidig utvikling av Vestfoldbanen vil være sentralt, sammen med jernbanetilknytning til havnene. I tillegg gir fylkeskommunale kontrakter betydelig potensial for reduksjon av

utslipp. Blant annet gjennom elektrifisering av bussflåten i nye anbud, og at det stilles krav i kontrakter til utbygging og drift av veinettet som er klimavennlig.

I tråd med nasjonale føringer legger fylkeskommunen til rette for at offentlig og privat sektor skal kunne identifisere og utnytte muligheter innenfor sirkulærøkonomi. Bedre ressursutnyttelse i alle næringer kan bidra til betydelig reduksjon i klimagassutslipp. Det kan eksempelvis være store klimagevinster ved å gjenbruke og rehabilitere bygg, fremfor å bygge nytt. Vestfold har også kommet langt innen gjenvinning og utnyttelse av bioressurser.

Som følge av klimaendringer må Vestfold tilpasses et stadig mer ekstremt klima. Klimatilpasning gjennom planlegging innebærer å ta hensyn til og adressere både nåværende og fremtidige konsekvenser av klimaendringer. Det er mulig å forebygge og redusere negative konsekvenser av klimaendringer ved å basere planleggingen på grundige risiko- og sårbarhetsanalyser, sikre god beredskap og sørge for tilstrekkelig vedlikehold av en rekke elementer, slik som bygninger, ulike typer kulturminner, veinett og annen infrastruktur. Ved å implementere tiltak for å forhindre uønskede hendelser, kan samfunnssikkerheten styrkes og risikoen for tap av bygninger, infrastruktur og menneskeliv reduseres.

I arbeidet med å løse fylkets klimautfordringer bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Klimagassutslipp per innbygger
- Utslipp fra biltrafikken
- Sirkulærøkonomi i næringslivet
- Kulturmiljøer utsatt for klimaendringer



Foto: Anja Basma / visitvestfold.com

Sikre bærekraftig arealforvaltning

En bærekraftig forvaltning av arealene bidrar til å bremse klimaendringer. Utvikling i form av fortetting og transformasjon fremfor å ta i bruk nye arealer bevarer landbruks-, natur- og kulturområder. Naturen tar opp klimagasser og bidrar til å redusere klimaendringene, dempe flom, regulere temperatur, rens luft og gir områder for fysisk aktivitet og mental avkobling. Sammenhengende naturområder, og forbindelsen mellom dem, er viktig for å bevare mangfoldet av arter og økosystemfunksjoner.

Vestfold fylkeskommune arbeider aktivt for å ivareta verdifulle arealer gjennom en rekke strategier og tiltak. Dette inkluderer planlegging og forvaltning av arealer for å sikre bærekraftig lokalisering, bevare matjord og trygge matsikkerheten, samt å sikre befolkningen tilgang til natur-, friluftslivs- og rekreasjonsområder. Fylkestinget vedtok 12. desember (sak 35/23) et verbalvedtak om arealnøytralitet og naturregnskap, som danner grunnlag for videre arbeid: «Vestfold fylkeskommune vil i det regionale planarbeidet prioritere arbeidet med målet om full arealnøytralitet i 2030. Fylkeskommunen vil videreutvikle arealregnskapet og fortsette arbeidet med kartlegging av artsmangfoldet i hele fylket. Arbeidet skjer i tett dialog med kommunene.»

Arealregnskapet det henvises til er utviklet av fylkeskommunen i samarbeid med kommunene, og gir oversikt over:

1. hvilke arealtyper som finnes.
2. hvilke arealer som er blitt bebyggt eller opparbeidet - og til hva.
3. planlagt fremtidig bruk av arealene.
4. konsekvenser av en eventuell nedbygging/ utvikling.

I arbeidet med å sikre bærekraftig arealforvaltning bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Nedbygging av dyrket og dyrkbar mark
- Antall dekar kartlagt naturtyper
- Antall truede naturtyper og arter
- Tilgjengelig strandsone



Sikre en ren Oslofjord

Det er laget en tiltaksplan for Oslofjorden¹ med ambisjon om en ren og rik Oslofjord som er tilgjengelig for alle. Tiltaksplanen skal styrke og samordne innsats for å bedre helsetilstanden i fjorden. Gjennom samordnet og effektiv bruk av virkemidler, legger Vestfold fylkeskommune til rette for å gjennomføre tiltakene i tiltaksplanen og bedre forholdene i Oslofjorden. Dette blir gjort både på områder der fylkeskommunen har ansvar selv, og i samspill med andre.

¹ Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, Klima- og miljødepartementet, 2021.

I arbeidet med å sikre en ren Oslofjord bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Vannkvalitet i Oslofjorden
- Endringer i jordarbeidingsmetoder i landbruket
- Antall renseanlegg som har innført nitrogenrensing
- Biologisk mangfold i Oslofjorden



Foto: Jørn Tore Rød / visitvestfold.com

Styrke byer og tettsteder

Byer og tettsteder i Vestfold bør videreutvikles som levende sentra, der trivsel, kvalitet og grønn mobilitet prioriteres. Kompakt by- og tettstedsutvikling, med fortetting og transformasjon i allerede bebygde områder, reduserer behovet for å ta i bruk nye arealer og er ett skritt på veien mot arealnøytralitet. Samtidig bør grønnstruktur og natur i byer og tettsteder ivaretas. Ved å lokalisere arbeidsplasser, boliger og offentlige, kommersielle, kulturelle og sosiale funksjoner

i sentrum av byene og tettstedene, blir det en funksjonsblanding og liv i sentrum, og det oppstår positive synergieffekter. Kompakte byer og tettsteder gir innbyggere kortere avstander mellom bosted, arbeidssted og nødvendige funksjoner. Dette gjør at transportbehovet reduseres og at daglige reiser lettere kan gjennomføres med gange, sykkel, kollektivtransport og delte mobilitetsløsninger.

Tilgang på tilrettelagte kultur- og idrettsarenaer, møteplasser, grønne og blå byrom,

friluftslivsområder og et bredt aktivitetstilbud er viktig for å fremme bolyst og god folkehelse i byene og tettstedene. Det gir gode fysiske rammer for oppveksten til barn og unge, og for aldersvennlige og inkluderende lokalsamfunn.

Sentrumsområdene skal være attraktive destinasjoner og tilby urbane kvaliteter med en miks av handel, service, boliger og kultur. Både folk og bedrifter skal ha lyst og mulighet til å bo og etablere seg i sentrumsområdene. Sentrumsområdene er viktige arbeidsplasskonsentrasjoner, som gir grobunn for innovasjon og nytenking, energiøkonomisering og sirkulær økonomi.

I arbeidet med å styrke byer og tettsteder bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Bosatte i byer og tettsteder
- Arbeidsplasser i byer og tettsteder
- Service-, kultur-, idrett- og friluftslivstilbud
- Grønnstruktur og natur i byer og tettsteder



Utvikle gode mobilitetsløsninger

Vestfold er et lite og kompakt fylke med korte avstander. Dette gir gode muligheter for å redusere klimautslipp fra transportsektoren. Gjennom samordnet areal- og transportplanlegging tilrettelegges det for at flere kan gå, sykle og reise kollektivt. Sykkel og gange er helsefremmende, miljøvennlige og arealeffektive alternativ til privatbil. For å øke andelen syklende og gående må det være et attraktivt alternativ, særlig på de korte reisene.

For å lykkes med utvikling av gode mobilitetsløsninger, er samarbeid med kommuner og

andre aktører, blant annet gjennom bypakker, samt kunnskap og innovasjon avgjørende.

Å utvikle et godt kollektivtilbud er med på å styrke sosial bærekraft. Det er et tiltak rettet mot hele befolkningen, men vil likevel kunne oppleves som spesielt viktig for de som ikke har andre alternativ. Dette kan være personer uten tilgang til bil eller som har utfordringer med nedsatt bevegelse. Å kunne tilby gode mobilitetsløsninger til denne gruppen kan være med å øke inkludering og samfunnsdeltagelse, da det muliggjør deltagelse i arbeidsliv, fritidsaktiviteter, sosiale sammenkomster, kulturtilbud, mv.



Foto: Jan Roger Bodin

I arbeidet med å utvikle gode mobilitetsløsninger bruker Vestfold fylkeskommune følgende parametere til å følge med på utviklingen i fylket:

- Andel som går, sykler og reiser kollektivt
- Punktlighet i kollektivtrafikken
- Kundetilfredshet med kollektivtilbudet
- Andel universelt utformede holdeplasser



Viktigste regionale planer og strategier for at Vestfold skal være et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk
- Regional plan for kystsonen i Vestfold
- Regional plan for klima og energi
- Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet
- Regional plan for mobilitet
- Vårt verdifulle vann – Regional plan for vannforvaltning i Vestfold og Telemark vannregion

Andre relevante regionale planer og strategier

- Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser
- Regional strategi for landbruket
- Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold

Samfunnssikkerhet og beredskap

Bevisstheten om samfunnssikkerhet og beredskap er økt som følge av hendelser som krig i Europa, NATO-utvidelser, klimaendringer og digitale trusler. Nasjonale forventninger og Totalberedskapskommisjonen legger vekt på å inkludere samfunnssikkerhet og beredskap i regional og kommunal planlegging.

Effektivt samarbeid på tvers av myndigheter, organisasjoner, og samfunnet er nødvendig for en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet og beredskap. Statsforvalteren har overordnet ansvar for koordinering av risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket, mens fylkeskommunen bidrar på områder som berører deres ansvarsområde. Vestfold fylkeskommune skal håndtere utfordringene i ROS-analyse for Vestfold og

gjennomføre egne ROS-analyser. Dette inkluderer beredskapsplanlegging for skoler, akutt tannbehandling, fylkesveier, kollektivtransport, og sivil transportberedskap.

Andre områder knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap inkluderer gjennomføring av sårbarhetsanalyser og risikoreduserende tiltak, sikring av kritisk infrastruktur som veier og broer, opplæring og øvelser for ansatte og beredskapsledelse, matsikkerhet med fokus på jordbruk og Oslofjorden, samt planlegging for vannforvaltning og overvannshåndtering. Opprettholdelse av oppdaterte beredskapsplaner, øvelser og regelmessige revideringer er avgjørende for å sikre relevans og effektivitet over tid.



Foto: Anja Basma / visitvestfold.com

Regional planlegging 2024–2028

Regional planlegging er et effektivt verktøy for å samle ulike aktører til samarbeid med sikte på å løse komplekse samfunnsutfordringer. I Vestfold omfatter plansystemet regional planstrategi, regionale planer og strategier. Som et overordnet grep foreslås det å redusere antall regionale planer og strategier.

Regionale planer er lovfestet gjennom plan- og bygningsloven. Dersom en regional plan legger føringer for andre aktører og gir fylkeskommunen innsigelsesmyndighet, må det utarbeides en regional plan i samsvar med loven. Det kan også utarbeides en regional

plan uten innsigelsesmyndighet, dersom det vurderes at det er behov for dette. Reglene for utarbeidelse og virkning av regionale planer gir kraft og legitimitet gjennom felles eierskap og forutsigbarhet. Disse planene fungerer som gjensidig forpliktende avtaler mellom berørte parter, og sikrer deltagelse gjennom hele prosessen. De bidrar også til stabilitet og effektivitet ved å tydeliggjøre spillereglene.

Regionale strategier er ikke underlagt plan- og bygningsloven. De er mer fleksible og tillater raskere tilpasning enn regionale planer, noe som kan være mer hensiktsmessig



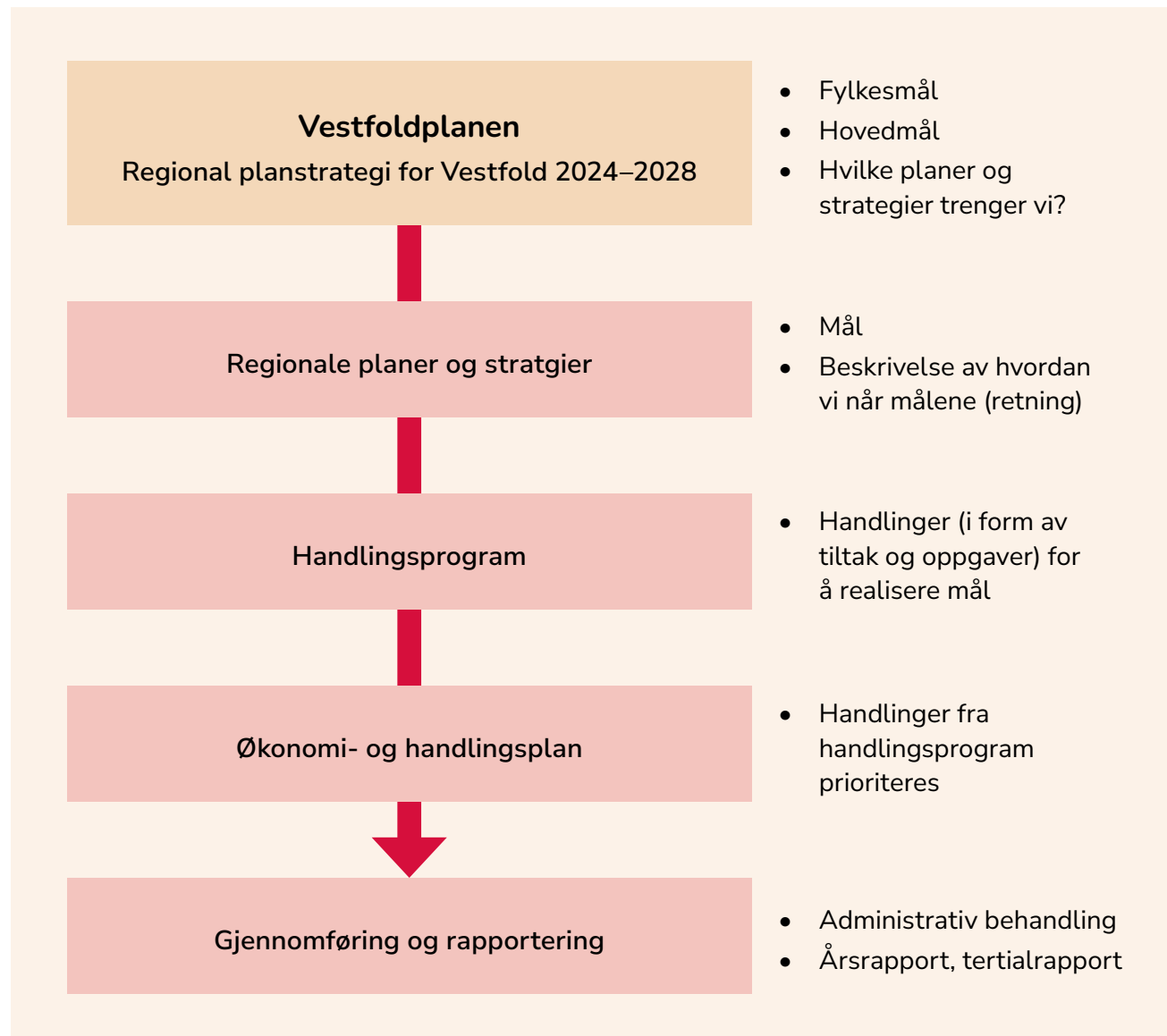
for områder med hurtig utvikling. Selv om strategiene ikke har samme formelle prosessregler som de regionale planene, bør de utvikles i tett samarbeid med berørte parter for å sikre kunnskapsbasert arbeid og oppslutning. Alt regionalt utviklingsarbeid bør utføres i samarbeid med aktørene i regionen.

Vestfold fylkeskommunes plansystem skal være helhetlig, med en rød tråd fra mål til handling. Dette innebærer at fylkesmål og hovedmål definert i Vestfoldplanen fører videre til mål i regionale planer og strategier, og til slutt til konkrete tiltak og oppgaver i tilhørende handlingsprogram.

Handlingsprogrammene til regionale planer og strategier er egne dokumenter, og rapporteres på i styringsverktøyet Framsikt.

Årsbudsjettet for de kommende fire årene vedtas i økonomi- og handlingsplanen. Framsikt skal koble mål, handlingsprogram og økonomi- og handlingsplan sammen. Rullering av handlingsprogrammer bør koordineres med økonomi- og handlingsplanen, da ressurser prioriteres der. Lovpålagte oppgaver som sorterer innunder hovedmålene i Vestfoldplanen, men som ikke er beskrevet i handlingsprogram eller tildelt midler, kan likevel rapporteres på og vil være en del av den røde tråden i plansystemet.

Figur 3. Vestfold fylkeskommunes plansystem



Nye regionale planer og strategier

Følgende nye regionale planer og strategier utarbeides.

Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet

Kraftproduksjonen i Vestfold er lav og nettkapasiteten begrenset, med all kapasitet over 5 MW reservert til 2035. Et økende kraftunderskudd vil særlig ramme bedrifter

og næringsliv, og kan legge begrensninger på utviklingen i fylket.

Å øke lokal kraftproduksjon utfordrer arealbruk i et lite fylke med stort arealpress. Kraftbehov må balanseres med vern av arealer, og dette krever mer kunnskap, gode medvirkningsprosesser og solid planforankring. Det er derfor behov for en regional plan som ser arealbruk og lokalisering i sammenheng med krafttilgang og etablering av anlegg for fornybar kraftproduksjon. Fylkesutvalget

har vedtatt (sak 45/24) å utarbeide en Plan for areal- og kraftkrevende virksomhet, hvor kunnskapsinnhenting og dialog skal skje samlet med Klima- og energiplanen.

Regional strategi for kvalifisering av innvandrere

Fylkeskommunen har ansvar for det regionale integreringsarbeidet, som innebærer å ha en plan for kvalifisering av innvandrere, tilbud om karriereveiledning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Å sikre innvandreres varige tilknytning til arbeidslivet krever samarbeid mellom kommuner, fylkeskommunen og næringslivet. I en egen plan for kvalifisering av innvandrere vil også særskilte behov og tiltak for tilrettelegging kunne vurderes, noe mange innvandrere har behov for.

I 2020 ble det vurdert at kvalifisering av innvandrere skulle inngå som del av *Regional kompetansestrategi for Vestfold og Telemark*, men det har vist seg å ikke være tilfredsstillende. Basert på dette anbefales det at det utarbeides en egen *Regional strategi for kvalifisering av innvandrere*.



Revidering av regionale planer og strategier

Følgende regionale planer og strategier revideres.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)

Det anbefales å revidere Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA). Planen trenger oppdatering i henhold til nye nasjonale forventninger og samfunnsutfordringer. Planprosessen er en mulighet til å skape tillit og engasjement, og bygge felles forståelse og målsetninger med kommunene. Foreløpig peker følgende tema seg ut som viktig i revisjonen:

- Klima, energi og natur bør løftes på et overordnet nivå i planen, og det er behov for å vurdere hvordan arealforvaltningen kan bidra til å bevare og øke naturmangfoldet.
- Kapittelet om handel og handelsetablering bør omtale nye utfordringer knyttet til bransjeglidning, nye handelskonsepter, mv. Næringskapittelet bør i større

grad adressere regionens behov for arbeidsplasser og økt verdiskaping, samt beskrive hvordan hensynet til behov for utvikling skal balanseres mot vern av arealer.

- Massehåndtering og deponi krever store arealer og må sees i et regionalt perspektiv.
- Strengere nasjonale krav til jordvern og forholdet til langsiktige utviklingsgrenser (LUG) må vurderes.
- Nye statlige planretningslinjer for arealbruk, mobilitet og klima må innarbeides.

Regional plan for kystsonen i Vestfold

Planen er under revidering, etter vedtak i Regional planstrategi 2020-2024 fra Vestfold og Telemark fylkeskommune. Igangsatt arbeid videreføres, og det vil vurderes om det er hensiktsmessig å innlemme Kystsoneplanen som et kapittel i RPBA.

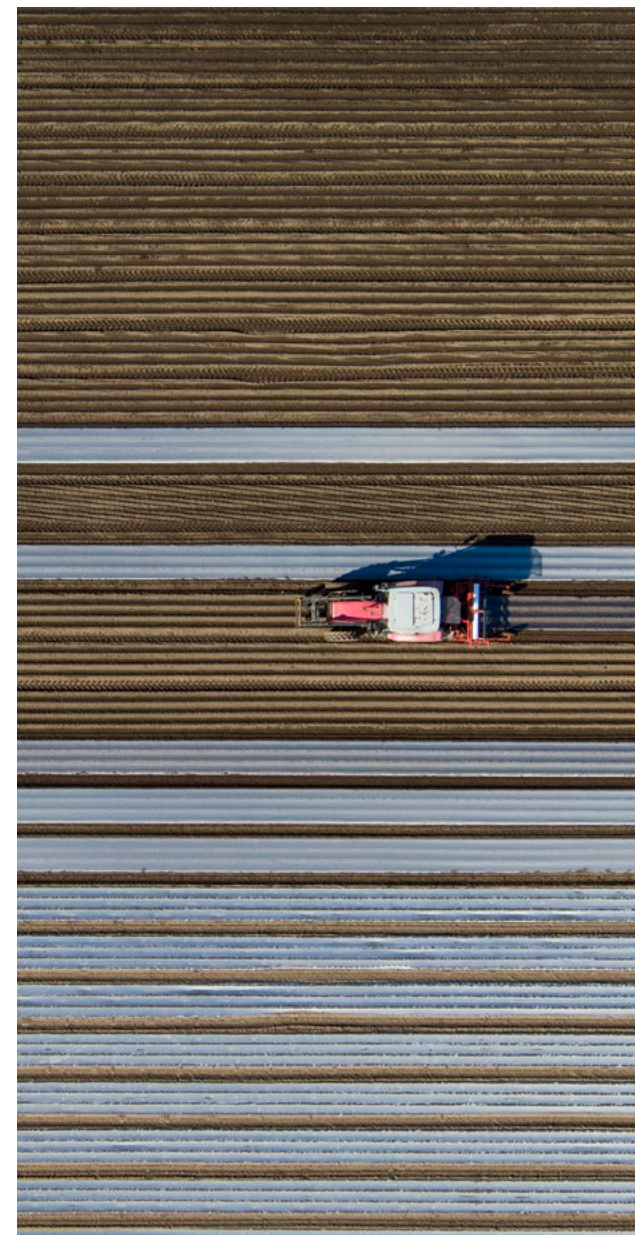


Foto: Dag G. Nordsveen



Foto: Per Stian Johnsen

Regional plan for klima og energi

Målene i gjeldende *Regional plan for klima og energi* er utdatert. Den nåværende planen har som mål å redusere klimagassutslipp med 40 %, mens fylkeskommunen har vedtatt en reduksjon på 60 % innen 2030 (sammenlignet med 2009). Vestfold trenger derfor nye klimamål og en oppdatert plan. Planen

mangler også en strategisk tilnærming til klimatilpasning. Fylkestinget har vedtatt (sak 35/23) å utarbeide en ny klima- og energiplan som fokuserer på produksjon av fornybar energi, spesielt innen fylkeskommunens egen virksomhet. Det anbefales å revidere planen for å inkludere nye mål og en strategisk tilnærming til klimatilpasning.

Regional plan for mobilitet

Som ledd i arbeidet med å redusere antall regionale planer og strategier, utvikles det en *Regional plan for mobilitet* i Vestfold. Denne planen vil integrere og erstatte følgende eksisterende planer og strategier: *Regional transportplan*, *Regional plan for trafikksikkerhet for Vestfold og Telemark fylkeskommune*, *Strategi for fylkesveinettet*, *Regional sykkelstrategi for Vestfold og Telemark*, *Kollektivtransport utenfor bykjerne* - *Regional strategi for alternative kollektivløsninger i områder med lavt passasjergrunnlag* og *Regional strategi for båt og ferge*. *Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold* vil vurderes innlemmet.

Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser

Vestfold har en verdifull kulturarv og et rikt kulturliv. Reiselivsnæringen og ulike kultur- og opplevelsesnæringer har stort vekstpotensial, spesielt knyttet til kultur og kulturarv. Bærekraftig reiseliv kan gi lokal verdiskaping.

Kulturstrategi 2021-2024. Vestfold og Telemark – der mennesker møtes har høy gjennomføringsgrad og har vist seg svært

effektiv, men utløper i 2024. Det er behov for en egen kulturstrategi for Vestfold fylkeskommune. *Strategi for reiseliv og opplevelser* har særlig fokus på utvikling av opplevelser i tilknytning til mat, natur og kultur. Disse to strategiene er til dels overlappende, og vurderes å kunne gjensidig forsterke hverandre. Som et ledd i arbeidet med å forenkle plansystemet og redusere antall planer og strategier, anbefales det derfor at disse to strategiene slås sammen til én felles strategi.

Regional strategi for landbruket

Statsforvalteren var opprinnelig ansvarlig for *Regionalt næringsprogram for landbruk 2019-2022*. Fylkeskommunen fikk ansvaret i 2020-reformen. Hovedutvalg for næring, klima og miljø har vedtatt (sak 2/24) at:

Regionalt næringsprogram for landbruket 2019-2022 prolongeres til ny strategi foreligger. Det settes i gang arbeid med nødvendig kunnskapsinnhenting for utvikling av ny regional strategi for landbruket i påvente av beslutninger i regional planstrategi (Vestfoldplanen). [...]

Regionalt næringsprogram for landbruk erstattes av Regional strategi for landbruket.



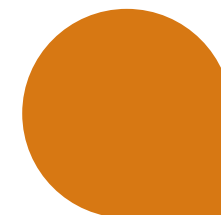
Foto: Anja Basma / visitvestfold.com

Regional plan for opplæring

Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og i Telemark gjelder for Vestfold og Telemark og løper til 2025. Det bør lages en ny regional plan for opplæring for Vestfold som tar hensyn til fylkets geografi og særpreg, og som baseres på Vestfoldplanen og kunnskapsgrunnlaget. En ny regional plan kan bygge på den tidligere

regionale planen for helhetlig opplæringsløp, men tilpasses arbeidet med fullføringsreformen og ny opplæringslov, som trer i kraft 1.8.2024. Det anbefales at *Kompetanseplan for videregående opplæring i VTFK og Unge Verdiskapere - Strategi for entreprenørskap i VGO og fagskolen i VTFK* ikke videreføres, men vurderes i arbeidet med ny regional plan for opplæring

Planbehovene oppsummert



Tabell 1. Regionale planer

Planoppgaver	Beskrivelse
Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)	Revideres i 2025–2027
Regional plan for folkehelse	Videreføres
Regional plan for klima og energi	Revideres i 2024–2025
Regional plan for kystsonen i Vestfold	Allerede under revidering, revisjonen vil fortsette i 2024–2025
Regional plan for mobilitet	Sammenslått plan. Planarbeid i 2025–2026. Vil integrere og erstatte: • Regional transportplan • Regional plan for trafikksikkerhet • Strategi for fylkesveinettet • Regional sykkelstrategi • Kollektivtransport utenfor bykjerner • Regional strategi for båt og ferge
Regional plan for opplæring	Sammenslått plan. Planarbeid i 2025–2026. Vil integrere og erstatte: • Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark. • Kompetanseplan for videregående opplæring i VTFK. • Unge Verdiskapere. Strategi for entreprenørskap i VGO og fagskolen i VTFK.
Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet	Ny plan. Planarbeid i 2024–2025.

Tabell 2. Interregional plan/strategi

Planoppgaver	Beskrivelse
Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold	Videreføres. Vil vurderes innlemmet i Regional plan for mobilitet.
Vårt verdifulle vann - Regional plan for vannforvaltning i Vestfold og Telemark vannregion	Videreføres til Regional plan for vannforvaltning for Vest-Viken foreligger i 2028.

Tabell 3. Regional strategi

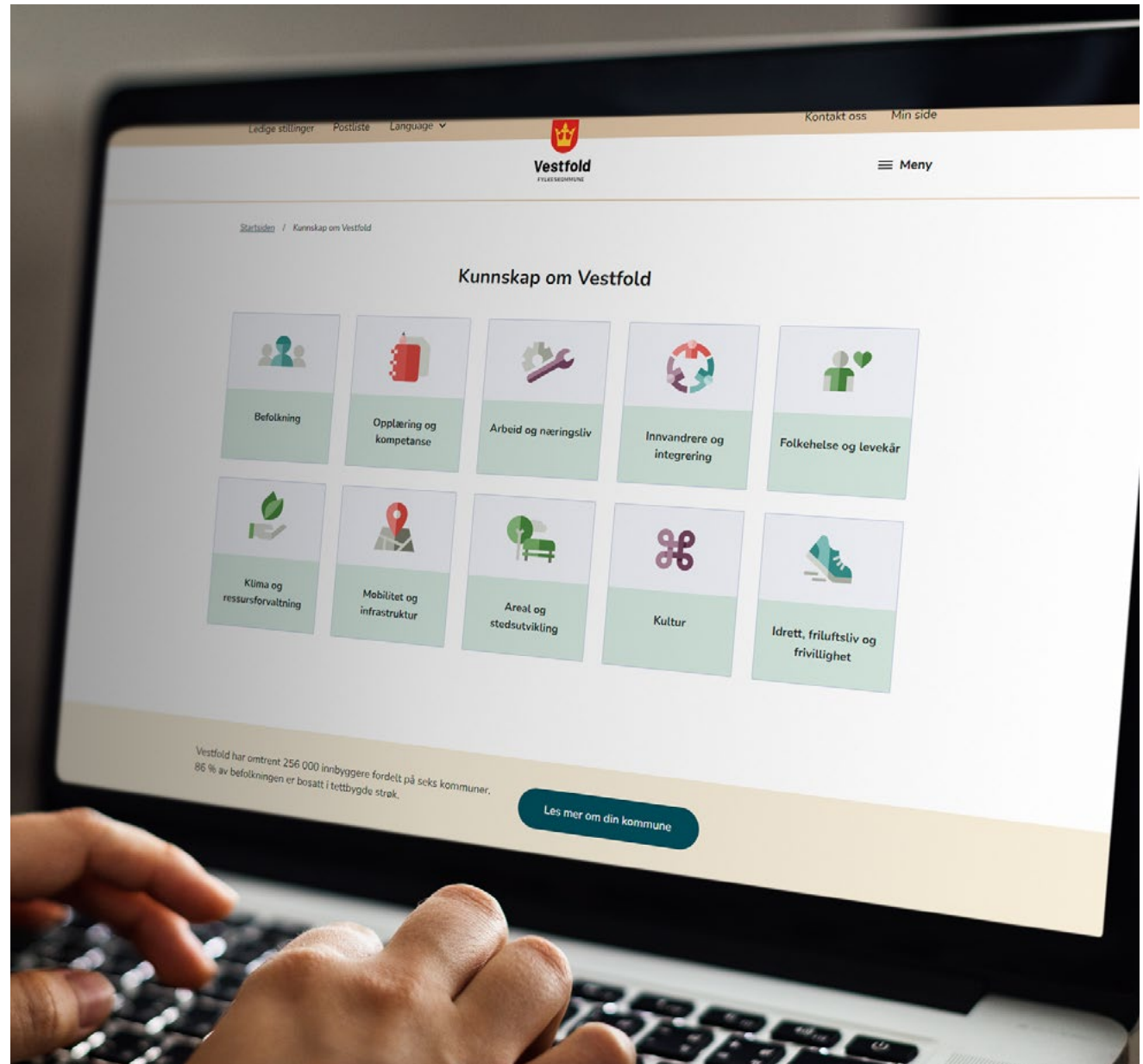
Planoppgaver	Beskrivelse
Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark	Videreføres
Regional strategi for forskning innovasjon og næring	Videreføres
Regional strategi for kvalifisering av innvandrere	Ny strategi. Planarbeid i 2025.
Regional strategi for landbruket	Revideres i 2024–2025. Erstatter Regionalt næringsprogram for landbruk.
Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser	Sammenslått plan. Planarbeid i 2024–2025. Vil integrere og erstatte Kulturstrategi 2021-2024 og Regional strategi for reiseliv og opplevelser.

Tabell 4. Andre planoppgaver

Planoppgaver	Beskrivelse
Strategi 2017-2019 – Geologisamarbeidet Buskerud, Telemark og Vestfold	Oppheves

Vedlegg

1. Kunnskap om Vestfold.
Kunnskapsgrunnlag til regional planstrategi 2024–2028.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/
2. Folkehelseoversikt Vestfold.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/meny/tjenester/folkehelse/folkehelseoversikt/oversiktsdokumenter/
3. Byregnskap for Vestfoldbyene.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/rapporter/byregnskap-for-vestfoldbyene/
4. Arealregnskap for Vestfold.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/tema/areal-og-stedsutvikling/arealregnskap/
5. Medvirkning i utarbeidelse av Vestfoldplanen.
[URL] vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/samfunnsutvikling/planer-og-strategier/medvirkning-i-utarbeidelse-av-vestfoldplanen.pdf





Vestfold
FYLKESKOMMUNE

Postadresse
Postboks 1213 Trudvang
3105 Tønsberg

Besøksadresse
Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Kontakt
33 34 40 00
post@vestfoldfylke.no

